

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1483-1487/2528

นายเสี ไพโรพฤกษ์ โจทก์ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1304, ป.พ.พ. มาตรา 1305, ป.พ.พ. มาตรา 1306, ป.พ.พ. มาตรา 1309, ป.วิ.พ. มาตรา 145, ป.ที่ดิน มาตรา 8

ย่อ / หลักกฎหมาย

คู่ขวางเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แม้จะตั้งขึ้นขึ้นตามธรรมชาติก็ตามเมื่อทางราชการยังมิได้ ตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรค 2(1) แล้วคู่ขวางย่อมยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโจทก์จะเข้าครอบครองนานก็ปีก็หาได้กรรมสิทธิ์ไม่จะโอนแก่กันได้และ จะยกอายุความขึ้นต่อสู้แผ่นดินก็มีได้เช่นกันเพราะตกอยู่ในบังคับ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1305,1306ดังนั้นแม้โจทก์ จะมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่พิพาท(คูขวาง) ก็ตาม เอกสารดังกล่าวก็หาไม่ผลผูกพันทางราชการไม่ แม้จะเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีระหว่างโจทก์กับ จ.วินิจฉัยว่าที่พิพาท(คูขวาง) เป็นของโจทก์และไม่ใช่ที่ สาธารณสมบัติของแผ่นดินก็ตามคำพิพากษาดังกล่าวย่อมไม่ผูกพัน จำเลยในคดีนี้เนื่องจากจำเลยในคดีนี้มีได้เป็นคู่ความในคดีดังกล่าว และคดีดังกล่าวพิพาทกันระหว่างเอกชนมิได้พิพาทกันระหว่างเอกชนกับเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ในเขตเทศบาลโดยตรง ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคแรก บัญญัติว่า 'บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือเป็นทรัพย์สิน ของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นให้อธิบดี มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ ตามควรแก่กรณีอำนาจหน้าที่ดังว่านี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้' ดังนั้นเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มอบหมายให้เทศบาลมีอำนาจดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลจำเลยที่ 1 และ จำเลย ที่ 2 ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีย่อมมีอำนาจ คัดค้านการขายที่พิพาท

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลท่าซึก อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื้อที่ 10 ไร่ 3 งาน 50 ตารางวามีอาณาเขตตามแผนที่สังเขปท้ายฟ้อง โจทก์ทำสัญญาจะขายที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้มีชื่อ จำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 2 ยืนยันคัดค้านว่าที่ดินของโจทก์เป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน จำเลยที่ 3 ที่ 5 และที่ 6 คัดค้านว่าโจทก์ขายที่ทับที่ดินของจำเลย จำเลยที่ 4 และที่ 7 ทำการแทนจำเลยที่ 3 และที่ 6จำเลยที่ 8 และที่ 9 บุกรุกเข้ามาในที่โจทก์ การกระทำของจำเลยทั้งเก้าทำให้โจทก์เสียหาย ขอให้พิพากษาว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่พิพาท ให้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 7 ถอนคำคัดค้านให้จำเลยที่ 8 และที่ 9 รื้อถอนโรงเรือนออกจากที่พิพาท และให้จำเลยทุกคนใช้ค่าเสียหาย จำเลยที่ 1 ที่ 2 ให้การว่าที่พิพาทเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทประชาชนใช้ร่วมกันในทางกสิกรรมมาไม่น้อยกว่า 100 ปี มีชื่อว่าคูขวาง จำเลยทั้งสองมีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินภายในเขตเทศบาล จำเลยที่ 3 ที่ 4 ที่ 6 และที่ 7 ให้การว่าที่พิพาทตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่สี่และที่นอก

พิพาทที่โจทก์อ้างสิทธิเป็นคู่สาธารณชนซื้อคูขวาง พลเมืองใช้น้ำในคูขวางตลอดมา ต่อมาคูขวาง
ต้นเขิน จำเลยทั้งสองครอบครองโดยสงบและเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของติดต่อกันมากกว่า 10
ปีแล้ว จำเลยที่ 5 ให้การว่าที่พิพาทตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 5 ส่วนใหญ่เป็นของจำเลยที่ 5
ส่วนน้อยเป็นเขตคูขวางซึ่งเป็นทางสาธารณะ จำเลยที่ 5 ครอบครองที่พิพาทโดยสงบและเปิดเผย
ย่อมได้สิทธิตามกฎหมาย จำเลยที่ 8 ที่ 9 ให้การว่าที่พิพาทตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นของ
จำเลยทั้งสอง โดยจำเลยทั้งสองซื้อมาจากผู้มีชื่อและครอบครองทำประโยชน์มาประมาณ 20
ปีแล้ว ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ทุกสำนวน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน
โจทก์ฎีกาทุกสำนวน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ฟังได้ว่าที่พิพาทในสำนวนคดีแรกอยู่ในเขตคูขวางอันเป็น
สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ทั้งศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แล้วว่าคูขวางเป็นทางสาธารณะ โจทก์ซึ่งเป็น
คู่ความในคดีดังกล่าวจึงต้องผูกพันตามคำพิพากษานั้น แม้ต่อมาที่พิพาทในคดีสำนวนแรกนี้คือคู
ขวางจะต้นเขินขึ้นมาตามธรรมชาติก็ตาม เมื่อทางราชการยังมิได้ตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอน
สภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายที่ดิน
มาตรา 8 วรรค 2(1) แล้วคูขวางย่อมยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์จะเข้าครอบครอง
นานกี่ปีก็ตามก็หาได้กรรมสิทธิ์ไม่ และกรณีย่อมตกอยู่ในบังคับของ
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1305 และมาตรา 1306 ดังนั้นแม้โจทก์จะมี
หนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่พิพาทในคดีสำนวนแรกนี้ก็ตาม เอกสารดังกล่าวก็หาไม่ผล
ผูกพันทางราชการไม่ ที่โจทก์กล่าวอ้างว่าได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 273/2511 ระหว่างโจทก์กับ
นายจำเรณู ลิ้มปชาติ วินิจฉัยว่าที่พิพาทในคดีสำนวนแรกนี้เป็นของโจทก์และไม่ใช่ที่
สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น เห็นว่าจำเลยทุกคนในคดีนี้มีได้เป็นคู่ความในคดีดังกล่าวและคดี
ดังกล่าวพิพาทกันระหว่างเอกชน มิได้พิพาทกันระหว่างเอกชนกับเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลที่
สาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลโดยตรง คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจึงไม่ผูกพันจำเลย
ในคดีนี้ ข้อเท็จจริงฟังได้ต่อไปว่าจำเลยที่ 3 ถึงที่ 9 ต่างเป็นผู้ครอบครองที่พิพาทในสำนวนนี้ 2
ถึงสำนวนที่ 5 มิใช่โจทก์ โจทก์ฎีกาข้อต่อไปว่าจำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่มีอำนาจหน้าที่คัดค้านการ
ขายที่พิพาทในคดีสำนวนแรก เพราะอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน
นั้นตกอยู่แก่อำเภอดำเนินการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พ.ศ. 2457 มาตรา 122
พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 มาตรา 40 วรรค 3 และ
ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 พิเคราะห์แล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วฟังได้ว่าที่
พิพาทในคดีสำนวนแรกเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งพลเมืองใช้ร่วมกันอยู่ในเขต
เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช สำหรับเรื่องการรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน
ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคแรกบัญญัติว่า "บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติ
ของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมี
อำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้
รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้" และประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1
บัญญัติว่า "ทบวงการเมือง" หมายความว่า หน่วยราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลของ
ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่น "รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรี
ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินและตามประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งตาม
พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินพ.ศ. 2497 มาตรา 15 บัญญัติว่า "ให้รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้

มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานที่ดินและพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และประมวลกฎหมายที่ดิน ฯลฯ" ซึ่งข้อเท็จจริงที่โจทก์มีได้โต้แย้งฟังได้ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้เทศบาลมีอำนาจดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 890/2498 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2498 เห็นว่า การมอบหมายดังกล่าวก็โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 8 วรรคแรก ดังนั้นเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีย่อมมีอำนาจคัดค้านการขายที่พิพาทในคดีสำนวนแรกของโจทก์ซึ่งทับที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น สำหรับฎีกาข้อต่อไปของโจทก์ที่ว่า คดีสำหรับจำเลยที่ 4 และที่ 9 ไม่ขาดอายุความและจำเลยที่ 1 ที่ 2 และบริวารบุกรุกที่พิพาทในคดีสำนวนแรกกับจำเลยที่ 1 ถึงที่ 9 จะต้องรับผิดชอบค่าเสียหายให้โจทก์นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าที่พิพาทในคดีสำนวนแรกเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันและจำเลยที่ 3 ถึงที่ 9 เป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่พิพาทในคดีสำนวนที่ 2 ถึงสำนวนที่ 5 ตามแผนที่วิวาทและแผนที่กลางในคดีสำนวนที่ 5 ดังได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น กรณีจึงไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาของโจทก์ดังกล่าวอีกต่อไป พิพากษายืน

องค์คณะ

อำนวย อินทุติ · ดำริ สุภพิโรจน์ · สมศักดิ์ เกิดลาภผล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/1483-1487/2528>